

Opplevelser av og tilpassinger til skred og stengte vinterveier

Jens Kr. Steen Jacobsen, Merethe Dotterud Leiren & Jarkko Saarinen

Sammendrag av presentasjon på Nasjonal geografikonferanse 2017,
Norsk Geografisk Selskap, Losby 21. januar 2017

Veistenging på grunn av skred og skredfare bekymrer beboerne i Senjahopen/Mefjordvær og ved østsiden av Ullsfjorden nord for Holmbuktura. Majoriteten klarer likevel å tilpasse seg slike situasjoner og gjenoppta dagliglivet etterpå. Flertallet er vant til å vurdere vær og snøforhold når de skal reise. Samtidig bekymres beboerne av snøskredfare og for å bli syk når veien er stengt, og de fleste misliker at de ikke alltid kan reise når de ønsker det. Dette går fram av en spørreskjemaundersøkelse utført i mars 2015 av Transportøkonomisk institutt. Resultatene er publisert i Norsk Geografisk Tidsskrift.

Bakgrunnen for undersøkelsen er blant annet økende sannsynlighet for uforutsette brudd i veiforbindelsene også i mange andre områder i Norge. Dette er den første studien som dokumenterer i hvilken grad folk i moderne samfunn tilpasser seg slike hendelser og hvor mange som opplever dette som problematisk.

Selv om folk tilpasser seg vinterstengt vei, er de fleste engstelige for å reise, når det er snøskredfare. Videre er mange bekymret for å bli syke når veien kan bli stengt og for ikke å komme seg til jobb eller skole når det er fare for snøskred og stengt vei.

De vanligste problemene er at man ikke kommer seg til/fra ulike gjøremål (51 prosent), ikke får planlagte besøk av slekt/venner (36 prosent), ikke kommer seg til/fra helsetjeneste (31 prosent), samt til/fra jobb eller skole (21 prosent). Et lite mindretall er ekstra hardt rammet, da de ikke får medisiner til rett tid.

Vel halvparten synes at det offentlige er dyktige til å holde veien åpen om vinteren. I Senjahopen og Mefjordvær har de fleste tillit til at veien blir stengt når det er utrygt å kjøre, mens dette bare gjelder et mindretall av dem som bor nord for skredområdet i Holmbuktura.

En av fire oppgir at de får hjelp av familie og venner om det trengs når veien er stengt, mens en av fem får hjelp av naboer.

Med tanke på mulig veistenging oppgir 85 prosent av beboerne nord for Holmbuktura at de har ekstra mat, mens det samme gjelder 42 prosent av innbyggerne i Senjahopen og Mefjordvær. To av fem har ekstra ved/brensel, flest i Senjahopen og Mefjordvær. En god del har også ekstra medisiner.

Fire hovedtyper av tilpassinger ble identifisert i de to studieområdene:

- *Allmenne reisebekymringer* (for å bli syk ved stengt vei, at man ikke kan reise når man vil, bekymring for å reise ved skredfare)
- *Bekymringer for at syke og bevegelseshemmede ikke skal få hjelp*
- *God personlig tilpassing* (ser an når man kan reise og opplever ikke periodisk veistenging som problem)
- *Sosial tillit* (til myndigheter og brøytemannskap, at veien blir stengt når det er utrygt å kjøre)

Undersøkelsen er en del av forskningsprosjektet ACHILLES, som kartlegger hvordan befolkning, kommuner og bedrifter agerer når lokalsamfunn blir helt eller delvis avskåret fra omverdenen.

Undersøkelsen er finansiert av Norges forskningsråd gjennom programmet Klimaforsk.

Forskerne takker beboerne i studieområdene for besvarelse av undersøkelsen, referansegruppen i prosjektet for gode innspill og Arnulf Elvevold for nyttige kommentarer.

Les mer her:

Jens Kr. Steen Jacobsen, Merethe Dotterud Leiren & Jarkko Saarinen 2016. Natural hazard experiences and adaptations: A study of winter climate-induced road closures in Norway. Norsk Geografisk Tidsskrift <http://dx.doi.org/10.1080/00291951.2016.1238847>

Kontaktperson:

Jens Kr. Steen Jacobsen, Transportøkonomisk institutt, epost jsj@toi.no